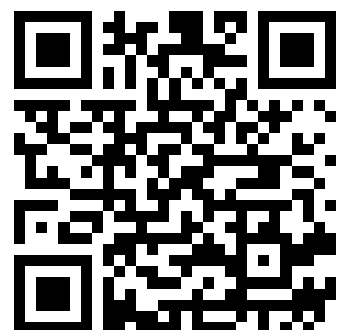

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

m

273

1871-1872

Overeenkomsten met inlandsche Indische vorsten.

GELEIDENDE BRIEF.

N°. 1.

's GRAVENHAGE, den 18den September 1871.

Ingevolge 's Konings magtiging, heb ik de eer, ter voldoening aan het 2de lid van art. 44 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie, U Hoogedel Gestr. te doen toekomen afschriften van :

1°. de overeenkomst met den Vorst van Balangnipa (Mandhar) van 17 Augustus 1870; en

2°. de overeenkomsten met de Vorsten van Meliouw, Sekadouw en Koeboe (Wester-afdeeling van Borneo), respectievelijk van 26 en 25 October 1869 en 27 Julij 1870.

Die overeenkomsten zijn door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie goedgekeurd, met uitzondering eener enkele bepaling in het eerst vermelde contract, met opzigt tot den afstand van grond zonder vergoeding.

Nota's van toelichting vergezellen deze documenten.

De Minister van Kolonien,

VAN BOSSE.

Aan

den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

Contract met den vorst van Balangnipa.

N°. 2.

CONTRACT met MANAWARI, vorst van Balangnipa (Mandhar), 17 Augustus 1870.

Nademaal de thans overleden hoofdvorst van Mandhar LA TANRIBALI en de hadat van Balangnipa steeds weigerachtig zijn geweest om te voldoen aan de regtmatige eischen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement tot betaling van schadevergoeding voor de verliezen te Balangnipa, door een aantal handelaren, ten gevolge van gepleegd geweld geleden, en zich in November 1867 bovendien met de wapens tegen het Gouvernement verzet hebben;

Nademaal dus het vroeger tusschen het Gouvernement en Balangnipa bestaande bondgenootschap verbroken is;

Nademaal echter de nieuw verkozen vorst van Balangnipa MANAWARI en de hadat van Balangnipa alhier zijn opgekomen om hunne onderwerping aan het Gouvernement aan te bieden en het verbroken bondgenootschap weder aan te knoopen;

Zoo heb ik JOHANNES ANTHONIUS BAKKERS, ridder der Militaire Willemsorde vierde klasse en van den Nederlandschen Leeuw, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, op heden den 17den Augustus 1800 zeventig, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, met MANAWARI, vorst van Balangnipa, en den hadat van gemeld rijk, gesloten de ondervolgende overeenkomst:

Art. 1.

De vorst en de hadat van Balangnipa (Mandhar) verklaren voor zich en hunne nakomelingen dat het rijk van Balangnipa (Mandhar) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie, en gevolgelijk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorst en de hadat van Balangnipa verklaren voor zich en hunne nakomelingen afstand te doen van alle gezag of meerderheid over de zes andere rijken van Mandhar, ten teeken waarvan de titel van hoofdvorst (maradia magaoe) wordt afgeschaft.

Art. 3.

De vorst en de hadat van Balangnipa (Mandhar) verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleen, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 4.

De vorst en de hadat van Balangnipa (Mandhar) verbinden zich om geen brieven, geschenken, zendelingen of gezanten te bestemen naar de gezaghebbenden van eene andere natie als de Nederlanders, en evenzoo geene brieven of geschenken aan te nemen, noch zendelingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich tevens niet te gedoogen, dat die bestemming, aanneming of ontvangst van brieven, geschenken, zendelingen of gezanten door of namens hunne kinderen of aanverwanten plaats vinde.

Art. 5.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich om naar hun vermogen mede te werken tot de daarstelling ten koste van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement van alle versterkingen, gebouwen en magazijnen, welke het Nederlandsch-Indisch Gouvernement later noodig achten mogt binnen het land van Balangnipa op te rigten.

Art. 6.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich om al den grond binnen den omtrek van een paal rondom elke versterking, die het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen het land van Balangnipa oprigt, in vollen eigendom aan hetzelfde af te zullen staan, zonder opeenige vergoeding aanspraak te maken.

Art. 7.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich geene versterkingen op te werpen zonder voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en om zelfs die versterkingen, welke met die voorkennis mogten opgeworpen zijn, op de eerste aanzegging te slechten.

Art. 8.

Wanneer het Nederlandsch-Indisch Gouvernement mogt goedvinden tegen deszelfs vijanden strijdmiddelen, zoowel in manschappen als in oorlogsbehoeften en geschut, het rijk van Balangnipa te doen doortrekken, of zendelingen naar die vijanden af te vaardigen, verbinden zich de vorst en de hadat alle gevorderde hulp en bijstand te bieden, en door hunne onderdanen te doen bieden, zoowel ten aanzien van het leveren van volk en vaartuigen als tot het geven van levensonderhoud, alles ten koste van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 9.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich, het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart, en alle wettige en nuttige ondernemingen te beschermen; geene verordeningen te maken, door welke die zouden belemmerd worden; en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 10.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 11.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich

Zie de nota's van toelichting op de contracten met Madjene, Tappalang en Pambaewang. (Gedrukte stukken, Tweede Kamer, 1869-1870, n°. 27, en 1870-1871, n°. 15).

aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen, en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen, dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Art. 12.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun rijk mogten aandrijven of aangebragt worden, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, of wel ten behoeve van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen bewaard worden.

Art. 13.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich, van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen, onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 14.

De vorst en de hadat van Balangnipa kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt naar mate van de moeite door den vorst en den hadat van Balangnipa begroot; de vorst geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting mogten bezwaard gevoelen, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal door tusshenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 15.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich in hun rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 16.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich de bevoegdheid, om onder den grond te graven, en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het meeste voordeel van het rijk van Balangnipa, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 17.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich geene gronden te verhuren aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens, wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde, in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het rijk van Balangnipa.

Art. 18.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich om aan Europeanen of andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan, en hunne teelating of vestiging buiten de havens van het rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter kunnen in de havens van het rijk van Balangnipa worden toegelaten en aldaar verblijf houden zonder die voorkennis en toestemming zoolang zij de orde en rust niet verstoren.

Van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens, wordt door den vorst en den hadat van Balangnipa kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 19.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich aan allen, die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun rijk bevinden te verleenen bescherming aan personen en goederen.

Art. 20.

Handelaren en vaartuigen van het rijk van Balangnipa moeten voeren de Nederlandsche vlag, en genieten in den handel op Java en in alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten, die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde voor Europeesch getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche getuigde vaartuigen van eenen behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van den vorst van Balangnipa.

Art. 21.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich de Nederlandsch-Indische muntspecien, zoo als die door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden vastgesteld, steeds in het land van Balangnipa als gangbaar en wettig betaalmiddel toe te laten.

Art. 22.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich in het rijk niet toe te laten personen, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben noch misdadigers of veroordeelden uit enig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt; zoodanige personen worden bij ontdekking dan wel op aanvraag van het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 23.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elke misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Europeanen en andere Oostersche of Westersche vreemdelingen, en de met dezen gelijkgestelden, zoomede inboorlingen, die niet tot de onderdanen van Balangnipa behooren, en die de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Balangnipa misdrijf plegende, worden volgens de wetten van het Gouvernement gestraft.

Art. 24.

Bij overlijden of aftreden van den vorst behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De hadat geeft alsdan tevens kennis, wie volgens de instellingen des lands tot opvolger van den vorst gekozen is.

De gekozen vorst wordt door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, onder nadere goedkeuring van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, erkend, en is gehouden zich schriftelijk te verbinden tot de nakoming van de onderwerpelijke overeenkomst, alvorens door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te worden bevestigd.

Art. 25.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart zich met het inwendig bestuur van het rijk van Balangnipa niet te zullen bemoeijen, zoo lang deze overeenkomst door Balangnipa getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

Art. 26.

Omtrent punten bij dit contract niet voorzien en die nader blijken mogten regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen, dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Art. 27.

Dit contract vervangt alle vroegere overeenkomsten tusschen de voormalige vereenigde Oost-Indische Compagnie of door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met het rijk van Balangnipa gesloten, voor zoover dezelve strijdig zijn met het bij dit contract overeengekomene.

En opdat het ten allen tijde blijke, dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en genoemde vorst, benevens de hadat van Balangnipa zuiver meenen de opgemelde overeenkomst met alle opregtheid gestand te doen, zoo hebben zij dit contract met hun zegel en hunne handteekening bekrachtigd.

Aldus gedaan ten Gouvernementshuize te Macassar, op

Wpensdag den zeventienden Augustus 1800 zeventig — 20 Djoemadelawal 1287.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) **BAKKERS.**

Ter ordonnantie van denzelve,

De Secretaris voor de Inlandsche zaken,

(w. g.) **A. LIGTVOET.**

De Vorst van Balangnipa,

(w. g.) met een kruisje.

De leden van den hadat van Balangnipa:

Handteekening

van (kruisje) **J. TONGAI,**

Pabitjara Karong:

Handteekening

van (kruisje) **J. TIALÓ,**

Papoewongang Limboro.

Handteekening

van (kruisje) **MADADJOE,**

Papoewongang ri Lambe.

Handteekening

van (kruisje) **HOMMA,**

Papoewongang Tinggelang.

Handteekening

van (kruisje) **KADOELLA,**

Papoewongang Roei.

Handteekening

van (kruisje) **J. DARE,**

Pabitjara Kendje.

Handteekening

van (kruisje) **KASING,**

Papoewongang Kodjong.

Handteekening

van (kruisje) **LAIWONG,**

Papoewongang Lakka.

Handteekening

van (kruisje) **TJAWOE,**

Papoewongang Bering Limbang.

Handteekening

van (kruisje) **ROLA,**

Papoewongang Loedjo.

In onze tegenwoordigheid:

De Assistent-resident en Magistraat,

(w. g.) **VAN BELOW.**

De Kapitein der Maleijers te Macassar,

(w. g.) . . . . .

De kapitein der Endenezen,

(w. g.) . . . . .

De Secretaris van het gouvernement Celebes

en onderhoorigheden,

(w. g.) **JEEKEL.**

De Kapitein der Wadjorezen,

(w. g.) . . . . .

Deze overeenkomst is goedgekeurd en bekrachtigd op heden, den zeventienden Mei achttien honderd een en zeventig, met uitzondering van de slotclausule van art. 6, houdende het beding dat de bij dat artikel bedoelde afstand van grond zal plaats hebben *zonder op eenige vergoeding aanspraak te maken*; zullende integendeel het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich gehouden achten om, indien tot dien afstand over bijzonder eigendom zoude moeten worden beschikt, deswege billijke schadevergoeding te verleen.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(w. g.) **P. MIJER.**

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

(w. g.) **VAN HARENCARSPEL.**

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën,

FEITH.

NOTA VAN TOELICHTING op het contract met MANAWARI, vorst van Balangnipa (Mandar), den 17den Augustus 1870 gesloten.

Het rijk van Balangnipa, dat van ouds als het hoofdrijk van Mandar beschouwd werd, sloot zich even als de andere Mandarsche staatjes reeds in 1674 door de medeonder-teekening van het Bongaaisch contract van 18 November 1667 bij het Celebesche bondgenootschap aan.

De Oost-Indische Compagnie kwam evenwel later slechts zeer zeldzaam regtstreeks met de vorsten van Mandar in aanraking, hetgeen voornamelijk daaraan toe te schrijven was, dat zij zich op Celebes niet op het standpunt wist te handhaven, dat haar als hoofd van het bondgenootschap wettig toekwam, en toeliet dat Boni zich in strijd met het Bongaaisch contract de opperheerschappij over de mindere bondgenooten aanmatigde.

Daar men Boni voor magtig en onmisbaar voor de Compagnie hield, trachtte men de koningen van dat rijk in eene goede stemming te houden en sloot men het oog voor hunne aanmatigingen.

De mindere bondgenooten, deze inschikkelijkheid van de Compagnie aan zwakheid en magteloosheid toeschrijvende, durfden zich tot het laatst van de vorige eeuw voor het meerendeel niet tegen Boni te verzetten en lieten zich slechts dan aan de Compagnie gelegen liggen, wanneer de omstandigheden hen daartoe noopten.

Vooral ten aanzien van Mandar handelde de Compagnie steeds gezamenlijk met Boni. Zoo kwamen de Compagnie en Boni in 1756 tusschenbeide in de binnenlandsche onlusten, die destijds Balangnipa en Madjene verscheurden.

Deze tusschenkomst had ten gevolge dat de vorsten van Balangnipa, Tjinrana, Madjene, Pambaoewang, Binowang, Tappalang en Marnoejdje gezamenlijk naar Macassar opkwamen en den 14den October 1756 het contract hernieuwden, dat hunne voorouders in 1674 met de Compagnie gesloten hadden.

In 1824 sloot zich geen der Mandarsche vorsten bij het vernieuwd Bongaaisch contract aan; eerst den 22sten Augustus van het volgende jaar gingen Balangnipa, Pambaoewang en Binowang en den 28sten Augustus 1825 ook Madjene daartoe over.

Strandroof was van ouds in al de Mandarsche staatjes niet zelden voorgekomen, maar omtrent 1859 werd dit misdrijf in Balangnipa, ten gevolge van het zwakke bestuur van een door ouderdom en lichaamsgebreken voor de regering ongeschikt geworden vorst, zoo menigvuldig gepleegd, dat, toen aan de dezerzijds gedane eischen tot schadevergoeding niet voldaan werd, in 1862 eene expeditie naar dat rijk werd afgezonden.

Er werd echter geen verzet ondervonden, de hadat begaf zich naar Macassar, de oude hoofdvorst trad af en werd vervangen door zijn zoon, den vorst van Madjene, LA TANRIBALI, en de schadevergoedingen werden eindelijk ook betaald.

Weldra bleek het echter, dat men in Balangnipa den ouden hoofdvorst alleen om den wille van het Gouvernement en slechts in naam had afgezet.

Men erkende LA TANRIBALI niet als hoofdvorst, maar bleef dien titel aan zijn vader geven.

In werkelijkheid was Balangnipa echter regeringloos, en het gevolg daarvan was, dat de talrijke prins en

aanzienlijken zich straffeloos aan de bij het contract verboden misdrijven van menschenroof, slavenhandel en strandroof schuldig maakten.

Bijna maandelijks kwamen er dan ook te Macassar klagen van handelaren in over gewelddadige berooving te Balangnipa van hunne prauwen en ladingen.

Werden deze klagen gegrond bevonden, dan werd door het Gouvernement schadevergoeding van den regtmatigen hoofdvorst en den hadat geëischt, maar steeds bleven deze eischen vruchteloos, ook zelfs toen de gouverneur van Celebes en onderhoorigheden zich in November 1867 op magtiging van het Gouvernement met de in dat gewest beschikbare magt naar Mandar begaf, om de weerspannige rijkjes (want ook Pambaoewang en Tappalang hadden zich aan schending der met hen gesloten contracten schuldig gemaakt) te tuchtigen, indien zij in hunnen onwil bleven volharden.

Die tuchtiging werd dan ook werkelijk op Balangnipa, dat in verzet bleef, toegepast.

De hoofdvorst LA TANRIBALI, die, om het dubbelzinnig gedrag bij deze gelegenheid ten aanzien van het Gouvernement aan den dag gelegd, ook van de waardigheid van vorst van Madjene vervallen was verklaard, overleed in December 1867 te Poebang in Madjene (1).

Na de tuchtiging van Balangnipa duurde het tot het laatst van het vorige jaar eer een gouvernements-ambtenaar er in slaagde om weder met den hadat in aanraking te komen, want omtrent de keuze van een vorst was men het nog niet eens kunnen worden.

Daar Balangnipa evenwel om aan de eischen van het Gouvernement, waarvan althans wat de schadevergoeding betreft, nog geenszins werd afgezien, te kunnen voldoen, noodzakelijk een vorst behoefde, werd de hadat herhaaldelijk tot zijne verkiezing aangespoord.

Eindelijk werd den 1den April jl. de maradia malolo MANAWARI, broeder van den overleden hoofdvorst, tot vorst verkozen.

Den 30sten Julij kwam deze met den hadat te Macassar aan, waarop, nadat de geëischte schadevergoedingen, voor zoover hun mogelijk was, door hen betaald waren, op den zeventienden Augustus het contract, waarbij deze Nota van Toelichting behoort, met hen gesloten, en de vorst in zijne waardigheid bevestigd werd.

De bepaling, dat de vorst en hadat afstand doen van alle gezag en meerderheid over de andere staatjes van Mandar is daarin opgenomen, omdat de vorst van Balangnipa, die tot nog toe door de andere vorsten als hoofdvorst erkend werd, en als zoodanig den titel van maradia magaoe voerde, terwijl de anderen slechts dien van maradia hadden, daarvan alleen in zijn eigen belang gebruik maakte, en nimmer zijne tusschenkomst in aangelegenheden met de andere vorsten verleende, zoodat het in het belang van het Gouvernement was, de tusschen hen bestaande betrekking geheel te verbreken.

Evenmin als in de contracten met Madjene, Tappalang en Pambaoewang (*) is in het onderwerpelijke eene bepaling opgenomen, waarbij de vorst en de hadat zich verbinden het volksonderwijs met al hun vermogen te ondersteunen en te bevorderen, omdat men zich bij den lagen trap van beschaving waarop ook de vorst en de bevolking van Balangnipa nog staan, kan verzekerd houden, dat de vorst en de hadat eene dergelijke bepaling niet begrijpen, veel min die zouden naleven.

(*) Naar deze plaats wordt hij thans door de Mandarezen genoemd: TOMATI BI POEBANG, dat is: de te Poebang overledene.

(*) Gedrukte stukken Tweede Kamer 1869—70, no 27, en 1870—71, no 15.

Contract met den vorst van Meliouw.

N°. 3.

CONTRACT, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement gesloten tusschen C. KATER, resident der Westerafdeeling van Borneo en den nieuw opgetreden vorst van het rijk van Meliouw, pangeran RATOE ANOM PAKOE NEGARA.

Nademaal het bestuur over het rijk van Meliouw is overgegaan op pangeran RATOE ANOM PAKOE NEGARA, en aangezien bij het tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den vorigen vorst van genoemd rijk, Pangeran RATOE MANGKOE NEGARA, in der tijd gesloten en thans nog vigerend contract de wederzijdsche regten en verplichtingen niet geheel in overeenstemming met de eischen van den tegenwoordigen tijd zijn geregeld, zoo is op heden, den 26sten October 1800 negen en zestig, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, en uit naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement tusschen ons C. KATER, resident der Westerafdeeling van Borneo en den vorst van het rijk van Meliouw, pangeran RATOE ANOM PAKOE NEGARA voornoemd, overeengekomen als volgt:

Art. 1.

Even als door zijne voorgangers blijkens de verschillende met hen achtereenvolgens gesloten verdragen steeds erkend is, verklaart ook de tegenwoordige vorst van Meliouw, pangeran RATOE ANOM PAKOE NEGARA, dat het rijk behoort tot het grondgebied van Nederlandsch Indie, en dat hij mitadien den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, als wettig opperheer erkent.

Art. 2.

Het rijk van Meliouw wordt als leen afgestaan aan pangeran RATOE ANOM PAKOE NEGARA, onder deze nadrukkelijke voorwaarden:

1°. dat Zijne Hoogheid en de rijks grooten met geene vreemde mogendheid, hetzij Oostersche of Westersche, noch met eenig onderdaan van zoodanige natie eenig verbond of eenige overeenkomst mag aangaan, briefwisseling houden, noch geschenken of zendingen ontvangen van of afzenden aan zoodanige mogendheid of zoodanig onderdaan;

2°. dat het Gouvernement van Nederlandsch Indie de vrije beschikking houde over eene uitgestrektheid gronds in het rijk van Meliouw, van ongeveer een paal in het vierkant, volgens nadere opmeting in kaart te brengen; en zulks ten einde in het belang eener eventuele vestiging van een gouvernements-etablisement in genoemd rijk, tot oprigting van de daartoe noodige gebouwen van dat stuk grond zoodanig gebruik te maken, als zal blijken noodig te zijn; zullende dat stuk grond in geen geval aan voormeld doel vervreemd worden, terwijl voor den afstand daarvan, indien daardoor particuliere eigendommen mogten worden benadeeld, billijke schadevergoeding zal worden verleend;

N°. 9.

3°. dat Zijne Hoogheid de vorst den zetel van het inlandsch bestuur niet zal verleggen of zelf verhuizen, anders dan met voorkennis en na verkregen toestemming van het Gouvernement.

Zijne Hoogheid de vorst verklaart dit leen op de bovenschreven voorwaarden te aanvaarden.

Art. 3.

Bij overlijden van Zijne Hoogheid de vorst van Meliouw, worden, in afwachting van eene beschikking der Regering, door den resident der Westerafdeeling van Borneo tijdelijk de noodige maatregelen getroffen ter voorziening in het bestuur van het rijk.

Art. 4.

Op welke plaats ook in het rijk van Meliouw het Gouvernement in het vervolg mogt wenschen bezetting te leggen of versterkingen op te werpen, zal de vorst daartoe alle mogelijke hulp en bijstand verleen.

Art. 5.

Het blijft aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement voorbehouden om, zulks nuttig of noodig oordeelende, ten allen tijde één of meer Europesche of inlandsche gezaghebbers en het noodige overige personeel in het rijk van Meliouw te vestigen, terwijl Zijne Hoogheid de vorst belooft die ambtenaren te eerbiedigen en te doen eerbiedigen en het bestuur binnen zijn rijk te voeren in overleg en in overeenstemming met den boven hen gestelden resident der Westerafdeeling van Borneo.

Art. 6.

Het regt tot heffing van tollen, verpachtingen, hoofdgelden en alle inkomsten hoe ook genaamd, met uitzondering echter van de landrenten of belasting op het gewas (hazil taneman) berust bij het Gouvernement.

Art. 7.

Als schadeloosstelling voor den afstand der verschillende inkomsten, in het vorig artikel bedoeld, wordt aan Zijne Hoogheid den vorst van Meliouw toegelegd een inkomen van een honderd en twintig gulden 's jaars.

Art. 8.

Ter voorziening in de behoeften der leden van de vorstelijke familie worden door Zijne Hoogheid den vorst, in evenredigheid van ieders rang, werkkring en aanzien, bepaalde gronden aan hen afgestaan, hetzij ter bebouwing, hetzij om daarvan de geoorloofde inkomsten (hazil taneman) te trekken; zullende niemand eenig heffing mogen doen buiten het hem aangewezen territor.

De vorst zal waken en doen waken dat van de Dajaks geen andere belasting geheven wordt dan die waartoe zij van oudsher verplicht zijn, en al de Dajaks die in het rijk van Meliouw gevestigd zijn, in de gelegenheid stellen om alle mogelijke lasten en diensten af te koop en tegen eene jaarlijksche belasting in geld of in producten, waarvan het bedrag zal worden bepaald in overleg met den vorst, de Dajaksche hoofden en den gezagvoerende ambtenaar van het Gouvernement.

Art. 9.

Zijne Hoogheid de vorst van Meliouw zal in overeenstemming met de eerste burgerlijke autoriteit steeds zoodanige hoogere en lagere hoofden over de bevolking aanstellen, als volgens de gebruiken van het land immer hebben bestaan in zijn gebied, en daarbij tevens bepalen hoe ver het gezag dier hoofden zich behoort uit te strekken.

Art. 10.

De zorg voor de politie binnen het rijk van Meliouw berust bij Zijne Hoogheid den vorst, die dien ten gevolge aansprakelijk is voor de orde en rust binnen zijn rijk en zorg draagt voor de opsporing der misdrijven en overtredingen.

Voor zooveel betreft de binnen zijn rijk onder hunne eigene, door of van wege het Gouvernement aangestelde, hoofden, gevestigde Chinezen, is de vorst bevoegd met opzicht tot die politiezorg de hulp en tusschenkomst van gezegde hoofden in te roepen.

Alle personen die, verdacht van eenig misdrijf en van eenige overtreding waarvan de regtbanken van het Gouvernement moeten kennis nemen, binnen het rijk zijn opgevat, worden door den vorst overgegeven aan het bestuur te Tajan of te Pontianak.

Art. 11.

Behoudens de uitzonderingen, vervat in de volgende zinsnede van dit artikel, zijn allen die zich binnen het gebied van Meliouw bevinden, onderworpen aan de uitspraak der regtbank en registers van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Door den vorst of de door hem daartoe aan te wijzen hoofden worden echter beregt de volgende overtredingen door inlanders en met dezen gelijkgestelde personen, daarvan uitgezonderd de Chinezen, binnen het rijk begaan, namelijk: verwonding van vee; beschadiging en veronachtzaming van het onderhoud van bruggen, wachthuizen, paggers en dergelijke; het laten losloopen van vee of honden wanneer daardoor schade is veroorzaakt; het niet opkomen bij en het niet betrekken van wachten, en het niet behoorlijk vervullen van andere dienstplichtigheden; het beleedigen door scheldwoorden, gebaren of honende uitdrukkingen, mondeling dan wel schriftelijk; alle openbare en de orde en rust storende vechterijen en kijverijen; alle ligte mishandelingen die geene kenteekenen van belang achterlaten; het verkoopen en ten verkoop stellen van vervalschte of bedorven en voor de gezondheid schadelijke dranken of eetwaren: alle geringe dieverijen van eetwaren of goederen, mits zij niet gepaard gaan met verzwarende omstandigheden, of niet bij herhaling zijn gepleegd; het maken van nachtelijk rumoer; en voorts alle dergelijke en andere met de goede zeden of orde of rust strijdende ongeregeldheden en overtredingen, welke vatbaar zijn voor straffen van politie en waarvan de kennisneming niet bepaaldelijk aan een ander regter is opgedragen.

Ter zake van deze overtredingen mogen geene andere of zwaardere straffen worden opgelegd dan blokarrest, gedurende ten langste drie dagen, of gevangenis gedurende ten langste acht dagen, of ten-arbeidstelling aan de openbare werken gedurende ten langste drie weken.

Ook spreekt de vorst regt in burgerlijke zaken over regtsvorderingen, ingesteld tegen zijne onderdanen of andere binnen zijn rijk gevestigde met inlanders gelijk gestelde personen, daarvan uitgezonderd de Chinezen, wanneer het bedrag in geschil niet meer is dan vijftig gulden.

Van zijne uitspraken in die geschillen is hooger beroep aan den landraad te Pontianak toegelaten, wanneer de waarde in geschil hooger is dan twintig gulden.

Art. 12.

Zijne Hoogheid de vorst zal den tot zijn gebied behorende Dajaks het koppensnellen bepaaldelijk verbieden, en degenen, die zich daaraan schuldig maken, uitleveren om voor den bevoegden regter ter zake van moord te worden te regt gesteld.

Voorts zal Zijne Hoogheid hen tot den landbouw, bepaaldelijk tot den aanplant van rijst op natte velden, aanmoedigen; hen van hunne rondzwerfende levenswijze trachten terug te brengen; hen tot het aanleggen van goede wegen en bruggen, en tot samenwoning in geregelde kampongs bewegen, en eindelijk zooveel mogelijk onder hen de verspreiding der koepokinenting bevorderen.

Zijne Hoogheid verbindt zich om de dajaks in het algemeen binnen zijn rijk niet te belemmeren in de keuze hunner woonplaatsen en om behoorlijk na te leven het beginsel ten deze door de Regering voorgeschreven, dat de heffing der landrente of hazil taneman van de dajaks zich alleen bepale tot hen die zijn gezag erkennen en binnen het gebied van zijn rijk gevestigd zijn.

Art. 13.

Zijne Hoogheid de vorst verbindt zich om aan Europeanen en andere Oostersche of Westersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging binnen het rijk van Meliouw niet te vergunnen, zonder voorkennis en toestemming van den betrokken gezagvoerende ambtenaar van het Gouvernement.

Handelaars echter zullen in het rijk van Meliouw worden toegelaten en aldaar mogen verblijf houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den vorst kennis moeten worden gegeven aan den bovenbedoelden ambtenaar.

Art. 14.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in het rijk van Meliouw tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Art. 15.

Zijne Hoogheid de vorst verbindt zich om niet toe te laten, dat ander zout dan dat uit de verkooppakhuisen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement herkomstig, binnen het rijk van Meliouw worde ingevoerd.

Art. 16.

Zijne Hoogheid de vorst verbindt zich om binnen het gebied van Meliouw de rust te handhaven en den vrede te bewaren met aangrenzende landschappen of vorstendommen. Vroegere oneenigheden worden als bijgelegd en afgedaan beschouwd.

Art. 17.

Zijne Hoogheid de vorst zal met regtvaardigheid regeren: het welzijn des volks, de ondernemingen van handel, scheepvaart, landbouw en nijverheid, en in het algemeen, alle wettige en nuttige ondernemingen in zijn rijk steeds bevorderen; alle handelaren, onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren zonder onderscheid, die van behoorlijke passen voorzien zijn, beschermen en doen beschermen.

Aan de handelaren van Meliouw wordt wederkeerig verzekerd vrije handel in de rijken aan de Kapoeas, welke door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als leen aan andere vorsten zijn afgestaan.

Art. 18.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement behoudt zich het regt voor, om voor eigen rekening ondernemingen van landbouw of mijn-ontginning in het rijk van Meliouw te drijven en om dat regt aan anderen af te staan; en zulks op den voet der bestaande voorschriften, behoudens billijke schadevergoeding waar die, hetzij aan den vorst, hetzij aan diens onderdanen, mogt verschuldigd zijn.

Art. 19.

Zijne Hoogheid de vorst verbindt zich om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de boorden van de rivieren binnen Meliouw's grenzen in nood mogten vervallen, allen bijstand te verleen, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen hunner goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat iemand, wie ook, zich die toeëigene.

Art. 20.

Zijne Hoogheid de vorst verbindt zich om schepen en vaartuigen of goederen, welke langs de rivieren binnen Meliouw's grenzen mogten komen aandrijven of worden aangebragt, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten voordeele van belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen worden bewaard.

Art. 21.

Zijne Hoogheid de vorst verbindt zich om van het stranden van schepen en vaartuigen, of aanbrengen van uit de rivieren opgevischte goederen, onverwijld kennis te geven aan den meest nabijzijnden ambtenaar van het Gouvernement.

Art. 22.

Zijne Hoogheid de vorst kan hulp- en bergloonen vorderen, die naar mate van de moeite door hem zelven worden begroot; van die begrooting geeft hij onverwijld kennis aan den resident der Westerafdeeling van Borneo.

Belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing van den Gouverneur-Generaal inroepen, door tusschenkomst van den resident.

Art. 23.

In het rijk van Meliouw zijn de slavenhandel en de in- en uitvoer van slaven verboden.

Ter verzekering van de regten van zoodanige personen, die zich tot waarborg van schuld als pandeling hebben gesteld, belooft Zijne Hoogheid de vorst van Meliouw te zullen waken en doen waken, dat zooveel mogelijk in zijn rijk worden nageleefd de bepalingen door het Gouvernement van Nederlandsch Indie met opzigt tot het pandelingschap vastgesteld of nog vast te stellen, te zullen tegengaan of doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van pandelingen door de pandhouders; en voorts krachtig te zullen medewerken tot de tragsgewijze afschaffing van het pandelingschap binnen zijn rijk.

Art. 24.

Zijne Hoogheid de vorst verbindt zich om met de middelen onder zijn bereik of te zijner beschikking gesteld, het volksonderwijs krachtdadig te ondersteunen en te bevorderen.

Art. 25.

Zijne Hoogheid de vorst erkent tevens dat door dit contract al de vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch Indisch Gouvernement met de vorsten van Meliouw aangegaan, vervallen zijn en verbindt zich tot gewillige toetreding tot en naleving van zoodanige nieuwe voorwaarden, als later door de Regering mogten worden noodig geoordeeld.

Aldus, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, overeengekomen, geschreven in quadruplo, geteekend en gezegeld te Meliouw, in tegenwoordigheid van de rijksgrouten, op den zes en twintigsten October 1800 negen en zestig, zijnde den twintigsten dag

N°. 9. 3.

der maand Radjap des jaars 1200 zes en tachtig van de Mohammedaansche tijdrekening.

(w. g.) KATER.

" SENN VAN BASEL.

Bekrachtigd bij het besluit van 18 Junij 1871, n°. 22.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie.

P. MIJER.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) VAN HARENCARSPHEL.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) W. STORTENBEKER.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

NOTA VAN TOELICHTING op het contract met den vorst van Meliouw, pan-geran RATOE ANOM PAKOE NEGARA en zijne rijksgrouten, den 26sten October 1869 gesloten.

Het rijk van Meliouw, met inbegrip van het staatje Blangei, wordt ten noorden begrensd door Tajan en Sanggouw; ten oosten door Sanggouw en 's Kadaw (van het laatste gescheiden door het riviertje Panja Limbou); ten zuiden door Simpang (gedeeltelijk door het riviertje Labeli) en ten westen door Koeboe (rivier Mendaw), door Pontianak (eiland Separoe) en door Tajan (riviertje Mata Barik).

Het strekt zich langs den linker en regter oever van de Kapoeasstroom uit en beslaat eene oppervlakte van p. m. 40 vierkante geographische mijlen, terwijl het eene bevolking heeft van 1560 Dajaks, 564 Maleijers en Boeginezen en 93 Chinezen.

De voortbrengselen van Meliouw zijn: rijst, rotan, was, getah, tengkawang, damar, gambir, nausinker, goud en diamanten en verschillende soorten deugdzaam timmerhout.

Even als meer stammen of rijken in het stroomgebied der Kapoeas, was ook het tegenwoordige rijkje Meliouw in oude tijden cijnbaar aan het vroeger zoo magtige Soekadana, en het is daarom dat men het verhaal van de stichting van Soekadana met eenige wijziging als dat van het ontstaan van Meliouw vermeld vindt.

De geschiedenis der stichting van laatstgemeld rijk is echter deze.

Nadat het magtige rijk van Soekadana omstreeks 1622 door den veldheer TOEMENGGONG BARANA, gouverneur van Kendal, veroverd en de zetel der vorsten naar Matan verlegd was, trokken eenige Bantammers onder hun aanvoerder NACHODA MOESIP naar Landak, om met de Dajaks aldaar handel te drijven.

Eenigen, wien de handel geen voordeel genoeg aanbragt, gingen onder aanvoering van een' zekeren BASAH verder landwaarts in en kwamen aan het meer Danaw telak, waar de Dajaks tobang woonden. Uitgelokt door de vischrijkheid van dat meer, besloten zij aldaar een kampong te bouwen en zich met de vischvangst bezig te houden.

Zij huwden de dochters der Dajaks en wisten door hunne meerdere beschaving en zachtvaardig karakter de genegenheid van dien stam te winnen en zich als hun meerdere te doen erkennen, die in alle mogelijke zaken van gewigt werden geraadpleegd. Verscheidene jaren hadden zij daar doorgebracht, toen BASAH dien Dajaks het voorstel deed de hazil, die jaarlijksch door het Dajakhoofd te Landak (rijah) naar Kajang (Matan) werd gebragt, zelf derwaarts te brengen.

Dat plan vond bijval en nog hetzelfde jaar ging BASAH aan het hoofd van een twaalfstal Dajaks naar Kajang. De toenmaals (omstreeks 1730) regerende vorst van Kajang, GIRI LAJJA, ontving BASAH zeer goed, benoemde hem tot brai djaga raga (djaga di laga) en belastte hem met de inning en uitlevering der hazil. Na geruimen tijd kiai geweest te zijn, verzocht hij den vorst een opvolger te willen aanwijzen.

Deze benoemde zijn jongsten zoon GOESTI LEBAR, voor wien hij de dochter van BASAH, PRIOEK genaamd, tot vrouw vroeg.

Toen het huwelijk gesloten was, benoemde zijn vader hem tot opvolger en gaf hem het stroomgebied Meliouw als huwelijksgift.

GOESTI LEBAR zette zich neder aan den mond van de Meliouwrivier, alwaar hij op een heuvel eene sterke bouwde, die tot aan pangeran RATOE MANGKOE NEGARA, den vader van den tegenwoordigen vorst, den vorsten van Meliouw tot verblijfplaats heeft gestrekt en aan welks voet men thans nog zijn graf vindt.

GOESTI LEBAR regeerde van omstreeks 1735 tot 1762 en was eigenlijk de eerste zelfstandige vorst, daar hij geen hazil aan den vorst van Kajang behoefde op te brengen.

Bij zijn dood liet hij twee erfgenamen na, pangeran PERBOE ANAN en pangeran MANTJA, die zijn rijk verdeelden, waarbij pangeran MANTJA Tajan kreeg.

Pangeran PERBOE ANAN regeerde ongeveer twintig jaren en werd in 1782 opgevolgd door zijn zoon pangeran SOEMA DI NINGRAT, die tot omstreeks 1800 heeft geregeerd. Daar deze geen mannelijke erfgenamen naliet, werd de zoon van pangeran MERTA DJAJA KESOEMA en kleinzoon van pangeran MANTJA, pangeran MANGKOE genaamd, tot vorst van Meliouw benoemd omdat hij door zijn huwelijk met de dochter van pangeran SOEMA DI NINGRAT, radin BLIMBING, daarop de meeste aanspraak had. Zijn bestuur duurde van circa 1800 tot 1819, terwijl daaronder door den dood van den panembahan TOEA van Tajan de rijken Tajan en Meliouw nogmaals vereenigd werden.

In het jaar 1819 volgde hem zijn zoon pangeran ADIPATI in het bestuur op, die in 1855 van het Gouvernement den titel van pangeran RATOE MANGKOE NEGARA verkreeg.

In de laatste jaren van zijne regering was hij slechts in naam vorst, daar de bestuurszaken geheel door zijn rijksbestierder pangeran PERDANA MANTRIE werden beheerd, aan wien zij ten volle vertrouwd waren. De hoop, die hij koesterde, om het bestuur te zien overgaan op zijn eenigen zoon raden MOOSTAFA, die reeds sinds 17 jaren afwezig was, weêrhiel hem formeel afstand te doen van de regering.

In October van het jaar 1869 werd eindelijk die hoop verwezenlijkt door de terugkomst uit Menado van dien lang verbeiden zoon, die den 26sten October van datzelfde jaar nog door den resident der Wester-afdeeling van Borneo, na bekomen magtiging der Regering, op de gebruikelijke wijze tot vorst van Meliouw werd verheven onder den titel van: pangeran RATOE ANEM PAKA NEGARA, nadat door hem was aangegaan het contract, waarvan deze nota het onderwerp uitmaakt.

Over het rijk van Meliouw hebben alzoo de volgende vorsten geregeerd:

GOESTI LEBAR circa 1735—1762; pangeran PERBOE ANEM circa 1762—1782; pangeran SOEMA DI NINGRAT circa 1782—1800; pangeran MANGKOE circa 1800—1819; pangeran RATOE MANGKOE NEGARA circa 1819—1869.

Het voormeld contract is meer in overeenstemming gebragt met de eischen van den tegenwoordigen tijd.

In de staatkundige verhouding met het Gouvernement van Nederlandsch Indie werd geene verandering van belang gebragt.

Alleen maakte het Gouvernement van zijn regt als opperhoer een ruimer gebruik, door zich onder andere het regt voor te behouden om voor het leggen van versterkingen

of het oprigten van etablissementen te beschikken over eene uitgestrektheid gronds ter grootte van een vierk. paal voor elke zoodanige versterking of vestiging (art. 2).

Uit een staatkundig oogpunt achtte men het wenschelijk te bedingen, dat de vorst van Meliouw zijn bestuurszetel niet zal verleggen of verhuizen dan na voorkennis en verkregen toestemming van het Gouvernement (art. 2).

De belangen van land en volk, handel en scheepvaart en landbouw en nijverheid zijn in dit contract in 't oog gehouden.

De Dajak is in bescherming genomen tegen willekeur en knevelarij zijner hoofden en in de gelegenheid gesteld om alle mogelijke lasten en diensten af te koopen. De wijze, waarop die afkoopbaarstelling geschiedt, levert alle waarborgen op, dat de billijkheid zal worden betracht.

In verband met de langdurige afwezigheid van raden MOESTAFA en den aanvankelijk door hem aan den dag gelegden schroom om het bestuur over Meliouw te aanvaarden, als ook met de daardoor ontstane verhoudingen, werd het wenschelijk geoordeeld omtrent de erfelijkheid van het leen en de voorziening in het bestuur, bij overlijden van den vorst, geene bindende bepalingen te maken.

Voor den afstand aan het Gouvernement van het regt tot heffing van tollén, verpachtingen, hoofdgelden en andere inkomsten wordt den vorst, behoudens de belasting op het gewas (hazil taneman) eene jaarlijksche schadeloosstelling toegekend, terwijl mede in de behoefte van de leden der vorstelijke familie wordt voorzien.

Het regt tot uitoefening der politie berust geheel bij den vorst, die dien ten gevolge aansprakelijk blijft voor de orde en rust binnen zijn rijk en voor de opsporing der misdrijven en overtredingen zorg draagt.

De rechtsbedeeling in civile zoowel als in strafzaken is tusschen het Gouvernement en den vorst verdeeld; de grenzen van ieders bevoegdheid zijn duidelijk afgebakend.

Koppensnellen, dat als moord wordt beschouwd, slavonhandel en in- en uitvoer van slaven, clandestine verkoop van zout en rivierroof zijn verboden, terwijl bevordering van het volksonderwijs en der vaccine, bescherming van schipbreukelingen en vermindering en trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap verplichtingen zijn, waartoe de vorst zich verbonden heeft.

De straf van rottingslagen was reeds vroeger afgeschaft met algeheele toestemming van den vorst en zijne mantries.

Het rijk van Meliouw en speciaal de Dajaksche bevolking heeft zich altijd gunstig onderscheiden van de andere staatjes langs de Kapoeas; kapitale misdrijven of diefstallen komen er zelden voor; de Dajak is daar meer werkzaam en ontwikkeld dan elders.

Sedert jaren had den vorst een grooten steun in den niet onbemiddelden pangeran SENDANA MANTRIE, die, hoever op hoogbejaarden leeftijd, den pas opgetreden vorst nog van veel nut in het bestuur kan zijn.

De inheemsche bevolking is de directe onderdaan van den vorst.

De Dajak is alleen de belastingschuldige, terwijl de overige, behalve de Chinezen, bij feestelijke gelegenheden aan eenige persoonlijke diensten onderworpen zijn.

Elk Dajaksch huisgezin betaalt de zoogenaamde hazil tanema, ten bedrage van ongeveer f 7 's jaars, gewoonlijk in producten.

De Dajaks worden door hunne eigen hoofden bestuurd, die ook hier, even als elders in de residentie, niet veel meer zijn dan stemopnemers en tusschenpersonen of woordvoerders bij aanraking met Maleijers of vreemde Dajaks.

Meliouw is een op zich zelf staand rijkje, terwijl het staatje Bloengei bestuurd wordt door een mantrie die de suprematie van Meliouw erkent.

Contract met den vorst van Sekadouw.

N°. 4.

CONTRACT onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, namens het Gouvernement van Nederlandsch Indie gesloten tusschen CORNELIS KATER, resident der Wester-afdeeling van Borneo, en den vorst van Sekadouw, panembahan MOHAMAD KESOEMA NEGARA bin sultan ANOM.

Nademaal bij gelegenheid van het overlijden op den 17den October 1867 van sultan MANSOOR KESOEMA NEGARA en de daarop, overeenkomstig de landsinstellingen, gedane keuze van goestie MEKKA tot troonsopvolger met den rang en titel van panembahan MOHAMAD KESOEMA NEGARA, het wenschelijk is voorgekomen om de wederzijdsche regten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en genoemden panembahan meer dan in de bestaande overeenkomsten, in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd, zoo is op heden den 25sten October 1869, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie en uit naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, tusschen ons CORNELIS KATER, resident der Wester-afdeeling van Borneo, en den vorst van Sekadouw, panembahan MOHAMAD KESOEMA NEGARA overeengekomen, als volgt:

Art. 1.

Even als hunne voorgangers verklaren ook de tegenwoordige vorst, panembahan MOHAMAD KESOEMA NEGARA en de rijks grooten van Sekadouw, dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch Indie en dat zij mitsdien Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, als wettig opperheer erkennen.

Art. 2.

Het rijk van Sekadouw wordt als een erfelijk leen afgestaan aan Zijne Hoogheid den Panembahan, onder deze uitdrukkelijke voorwaarden, dat hij noch zijne rijks grooten met eenige andere mogendheid, hetzij Oostersche of Westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie eenig verbond of eenige overeenkomst mag aangaan. briefwisseling houden of geschenken of zendelingen ontvangen van of zenden aan zoodanige mogendheid of zoodanigen onderdaan.

Zijne Hoogheid verklaart dit leen op de gestelde voorwaarden te aanvaarden.

Art. 3.

Bij overlijden van den vorst gaat het rijk van Sekadouw als erfelijk leen over op zijnen oudsten wettigen zoon; indien de vorst nogt komen te overlijden zonder achterlating van een wettigen zoon of voor dat de hem op te volgen zoon meerderjarig zal zijn geworden, zal in eene te beleggen rijksvergadering, voorgezeten door een Europeesch ambtenaar, in de regering of in de voogdij over den minderjarige worden voorzien, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie.

Art. 4.

Op welke plaats ook in het rijk van Sekadouw het Gouvernement in het vervolg mogt wenschen bezetting te leggen, versterkingen of etablissementen op te rigten, zal de vorst niet alleen zulks toestaan, maar ook daartoe tegen betaling alle mogelijke hulp en bijstand verleenen, terwijl hij voor elk van zoodanige bezettingen, versterkingen of

N°. 9.

etablissementen, kosteloos ter beschikking van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal stellen eene uitgestrektheid gronds ter grootte van eenen vierkanten paal, ter plaatse naar de keuze van het Gouvernement, behoudens billijke schadeloosstelling aan mogelijke opgezetenen van den grond.

De ter beschikking van het Gouvernement gestelde terreinen zullen behoorlijk worden afgebakend en in kaart gebracht, en belooft het Gouvernement dergelijke gronden niet te vervreemden of te verkoopen, maar die, wanneer ze niet meer voor het beoogde doel noodig mogten zijn, weder aan het leen toe te voegen.

Art. 5.

Zijne Hoogheid de vorst zal het bestuur voeren in overleg en in overeenstemming met de ambtenaren door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in de Wester-afdeeling van Borneo bescheiden; zullende de vorst den zetel van zijn bestuur niet verleggen of zelfs verhuizen, dan met voorkennis en na bekomen toestemming van het Gouvernement.

Art. 6.

Tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en Zijne Hoogheid den vorst van Sekadouw zal steeds oprechte vriendschap bestaan.

Art. 7.

Zijne Hoogheid de vorst zal ook vrede en oprechte vriendschap onderhouden met de vorsten van de andere rijken aan de Kapoeas, leenmannen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Vroegere oneenigheden worden als bijgelegd en afgedaan beschouwd.

Art. 8.

Zijne Hoogheid de vorst van Sekadouw zal met regtvaardigheid regeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid en de scheepvaart beschermen; in bescherming nemen en doen nemen alle handelaren, onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zoo mede in het algemeen alle handelaren zonder onderscheid, die te Sekadouw ten handel komen, en zullen mitsdien afgeschapt en verboden blijven alle vroeger bestaan hebbende gebruiken, welke den handel in het rijk van Sekadouw belemmeren.

Aan de handelaren van Sekadouw wordt wederkeerig verzekerd vrije handel in de rijken aan de Kapoeas, welke door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als leen aan andere vorsten zijn afgestaan.

Art. 9.

Geene tollën zullen door Zijne Hoogheid den vorst noch door de mantries of mindere hoofden langs de Kapoeas of de zijtakken van die rivier mogen worden geheven.

Art. 10.

De landrenten op het gewas (hazil taneman) en de billijke hazil der Dajaksche stammen, die het gezag van Sekadouw erkennen en op het grondgebied van dat rijk gevestigd zijn, behooren aan den vorst en de rijksgrooten, ieder voor het hun aangewezen territoir.

De vorst zal waken en doen waken dat van de Dajaks geen andere belasting geheven wordt dan die waartoe zij van oudsher verplicht zijn en al de Dajaks die in het rijk van Sekadouw gevestigd zijn, in de gelegenheid stellen om alle mogelijke lasten en diensten af te koopen tegen eene jaarlijksche belasting in geld of in producten, waarvan het bedrag in overleg met den vorst, de Dajaksche hoofden den gezagvoerende gouvernements-ambtenaar zal worden bepaald.

Het heffen van regten, verpachtingen, waaronder die der goud- en diamantmijnen, de hoofdgelden der Chinezen en alle andere inkomsten, hoe ook genaamd, behoort aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 11.

Zijne Hoogheid de vorst van Sekadouw verbindt zich den door het bestuur aan te wijzen pachter van verschillende middelen te beschermen en geen andere opium in zijn rijk toe te laten dan die van den pachter.

Eveneens verbindt de vorst zich om niet toe te laten dat ander zout dan dat uit de verkooppakhuizen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement herkomstig binnen zijn rijk word ingevoerd.

Art. 12.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement doet aan den vorst van Sekadouw jaarlijks als eene schadeloosstelling voor den bij vorige overeenkomsten bedongen afstand of afschaffing van inkomsten uitbetalen eene som van drie duizend en tachtig gulden 'sjaars.

Art. 13.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement behoudt zich het regt voor om voor zijne rekening ondernemingen van landbouw of mijnontginning in het rijk van Sekadouw te doen aanvangen en voortzetten of wel het regt daartoe aan particulieren af te staan; dit laatste behoudens billijke schadeloosstelling aan den betrokkene, wanneer daartoe grond bestaat.

Zijne Hoogheid belooft dusdanige ondernemingen zooveel mogelijk te bevorderen en verbindt zich om aan Europeanen en andere Oostersche of Westersche vreemdelingen geen gronden af te staan, en hunne toelating of vestiging binnen Sekadouw niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen vergunning van den resident der Westerafdeeling van Borneo.

Handelaren echter zullen in Sekadouw worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf te Sekadouw door den vorst kennis moeten worden gegeven aan het Europeesch bestuur.

Art. 14.

Zijne Hoogheid de vorst van Sekadouw zal in overleg met de eerste civile autoriteit, steeds zoodanige hoogere en lagere hoofden over de bevolking benoemen en aanstellen, als volgens de oude gebruiken des lands immer hebben bestaan in zijn gebied, en zal daarbij tevens bepaald worden hoe ver zich het gezag dier hoofden behoort uit te strekken.

Art. 15.

Tot voorziening in de behoeften der leden van de vorstelijke familie worden door Zijne Hoogheid den vorst van Sekadouw, in evenredigheid van ieders rang, werkkring en aanzien, bepaalde gronden aan hen afgestaan, hetzij ter bebouwing, hetzij om daarvan de goorloofde inkomsten te trekken; zullende niemand eenige heffing mogen doen buiten het hem aangewezen territoir.

Art. 16.

De zorg voor de politie binnen het rijk berust bij den vorst, die dien ten gevolge aansprakelijk is voor de orde en rust binnen zijn rijk en zorg draagt voor de opsporing der misdrijven en overtredingen.

Voor zooveel betreft de binnen zijn rijk onder hunne eigene, door of van wege het Gouvernement aangestelde, hoofden gevestigde Chinezen, is hij bevoegd met opzigt tot die politiezorg, de hulp en tuschenkomst van gezegde hoofden in te roepen.

Alle personen, die verdacht van eenig misdrijf of van eenige overtreding, waarvan de regtbanken van het Gouvernement moeten kennis nemen, binnen het rijk zijn opgevat, worden door den vorst overgegeven aan het bestuur te Sangouw of te Sintang

Art. 17.

Behoudens de uitzonderingen, vervat in de volgende zinsnede van dit artikel, zijn allen, die zich binnen het gebied van het rijk bevinden, onderworpen aan de rechtspraak van de regtbanken en registers van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Door den vorst of door hem daartoe aan te wijzen mantries worden echter beregt de volgende overtredingen door inlanders of met dezen gelijk gestelde personen, daarvan uitgezonderd de Chinezen, binnen het rijk begaan, namelijk: verwonding van vee; beschadiging en veronachtzaming van het onderhoud van bruggen, wachthuizen en paggers en dergelijke; het laten losloopen van vee of honden, wanneer daardoor schade is veroorzaakt; het niet opkomen bij en het niet betrekken van wachten en het niet behoorlijk vervullen van andere dienstplichtigheden; het beledigen door scheldwoorden, gebaren of honende uitdrukkingen, mondeling dan wel schriftelijk; alle openbare en de orde en de rust verstorende vechterijen en kijverijen; alle ligte mishandelingen, die geene kenteekenen van belang achterlaten; het verkoopen en ten verkoop stellen van vervalschte of bedorven en voor de gezondheid schadelijke dranken of eetwaren; alle geringe dieverijen van eetwaren of goederen, mits zij niet gepaard gaan met verzwarende omstandigheden of niet bij herhaling zijn gepleegd; het maken van nachtelijk rumoer; en voorts alle dergelijke en andere met de goede zeden of orde of de rust strijdende ongeregelheden en overtredingen, welke vatbaar zijn voor straffen van politie en waarvan de kennisneming niet bepaaldelijk aan een anderen register is opgedragen.

Ter zake van deze overtredingen mogen geen andere of zwaardere straffen worden opgelegd, dan, of blokkarrest gedurende ten langste drie dagen of gevangenis gedurende ten langste acht dagen, of ten-arbeidstelling aan de openbare werken gedurende ten langste drie maanden.

Ook spreekt de vorst regt in burgerlijke zaken over regtsvorderingen, ingesteld tegen zijne onderdanen of andere binnen zijn rijk gevestigde met inlanders gelijk gestelde personen, de Chinezen daarvan uitgesloten, wanneer het bedrag in geschil niet meer is dan vijftig gulden.

Van zijne uitspraken in die geschillen is hooger beroep aan den landraad te Sintang, wanneer de waarde in geschil hooger is dan twintig gulden.

Art. 18.

Zijne Hoogheid de vorst zal den tot zijn gebied behorenden Cajaks het koppensnellen bepaaldelijk verbieden; zullende degenen, die zich daaraan schuldig maken, ter zake van moord voor de bevoegde regtbank worden vervolgd.

Art. 19.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in het rijk van Sekadouw tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Art. 20.

In het rijk van Sekadouw bestaat geen slavernij. De slavenhandel en de in- en uitvoer van slaven zijn er verboden.

Ter verzekering van de regten van zoodanige personen, die zich tot waarborg van schuld als pandeling hebben

gesteld of eenige andere wijze pandelingen zijn geworden, belooft Zijne Hoogheid de vorst van Sekadouw, te zullen waken en doen waken dat, zooveel mogelijk, in zijn rijk worden nageleefd de bepalingen door het Gouvernement van Nederlandsch Indie met opzigt tot het pandelingschap vastgesteld of nog vast te stellen; te zullen tegengaan en doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van pandelingen door den pandhouder; en voorts krachtig te zullen medewerken tot de trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap binnen zijn rijk.

Art. 21.

Zijne Hoogheid de vorst verbindt zich om met de middelen onder zijn bereik of te zijner beschikking gesteld het volksonderwijs krachtdadig te ondersteunen en te bevorderen.

Art. 22.

Zijne Hoogheid de vorst verbindt zich om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de boorden van de rivieren binnen de grenzen van Sekadouw in nood mogten vervallen, allen bijstand te verlenen, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen hunner goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat iemand, wie ook, zich die toeëigene.

Art. 23.

Zijne Hoogheid de vorst verbindt zich ook, om schepen en vaartuigen of goederen, welke langs de rivieren binnen de grenzen van zijn rijk mogten komen aandrijven of worden aangebragt, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen dan wel ten voordeele van belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen worden bewaard.

Art. 24.

Zijne Hoogheid de vorst verbindt zich om van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrengen van uit de rivieren opgevischte goederen onverwijld kennis te geven aan de meest nabij zijnde ambtenaren van het Gouvernement.

Art. 25.

Zijne Hoogheid de vorst kan hulp- en bergloonen vorderen, die, naar mate van de moeite, door hem zelve worden begroot; van die begrooting geeft hij onverwijld kennis aan den resident der Wester-afdeeling van Borneo. Belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing van den Gouverneur-Generaal inroepen door tusschenkomst van den resident.

Art. 26.

Zijne Hoogheid de vorst erkent dat door dit contract al de vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch-Indische Gouvernement met de vorsten van Sekadouw gesloten, voor zooverre die in strijd zijn met het tegenwoordig contract, zijn vervallen en verbindt zich tot gewillige toetreding tot en naleving van zoodanige nieuwe voorwaarden, als later door de Regering mogten worden noodig geoordeeld.

En zijn van deze overeenkomst, welke aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal zal worden onderworpen, opgemaakt vier eensluitende expeditien, welke met onze handteekeningen en cachetten voorzien zijn in bijzijn van de rijks grooten van Sekadouw.

Aldus gedaan te Sekadouw op den vijf en twintigsten October des jaars 1800 negen en zestig, overeenkomende met den negentienden dag van de maand Redjab van het jaar 1200 zes en tachtig der Mohammedaansche tijdrekening.

(w. g.) KATER.

De Adsisent-Resident van Sintang,

(w. g.) . . . .

Bekrachtigd op heden, den achttienden Junij des jaars achttien honderd een en zeventig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(w. g.) P. MIJER.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) VAN HARENCARSPERL.

Voor eensluitend afschrift,

De Gouvernements Secretaris,

(w. g.) W. STORTENBEKER.

Voor eensluitend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

NOTA VAN TOELICHTING op het contract met den panembahan van Sekadouw, panembahan MOHAMAD KESOEMA NEGARA en rijks grooten, gesloten den 25sten October 1869.

Het rijk van Sekadouw met inbegrip van het staatje Blitang wordt begreep:

ten noorden door Sangouw, het rijk van Broenai, of het thans bestaande Sarawak tot kampong Lolan (eene plaats, waar de Sekadouwers gewoon zijn was te verzamelen) p. m. 8 dagreizen van de monding der Blitangrivier gelegen, en door het rijk van Sintang; ten oosten door Sintang en het Pinoh-gebied; ten zuiden door Matan Soekadona en Simpang; ten westen door Sanggouw en Meliouw.

Het beslaat eene oppervlakte van p. m. 150 geographische mijlen en heeft eene bevolking van 6000 Dajaks, 3500 à 4000 Maleijers en Boeginezen en 380 Chinezen.

De voortbrengselen van Sekadouw zijn: rijst, rotan, was, getah-pertja, goud en diamanten en verschillende deugdzame houtsoorten.

Ofschoon Sekadouw reeds lang bestond, was het in het laatst der 16de eeuw nog geen op zich zelf staand rijk.

De inlandsche legende zegt omtrent den oorsprong van Sekadouw het volgende:

Een tiental generaties geleden waren Dajaks van Sekoebang, in het gebied van Spank, bezig met het onkruid uit hunne ladangs te wieden, nabij de Krabas-rivier, toen plotseling de honden, die zij medegenomen hadden, begonnen aan te slaan en tegen iets bleven blaffen.

Mannen en vrouwen spoedden zich naar de bewuste plek en zagen tusschen de pas opgeschoten padi eene groote bamboe (betong) liggen, gaaf en ongeschonden,

Men veronderstelde dat deze bamboe uit den hemel was gevallen en wilde een ieder daarvan een stuk hebben.

Men poogde de bamboe stuk te slaan met parangs en kliongs, doch te vergeefs; beide werktuigen braken onder de slagen.

Toen ontdekte men een kleinen naad in de bamboe, waarin men eene pisah raoet (klein mesje om rotan, enz. te snijden) stak; waarop de bamboe spleet.

Groot was ieders verbazing, toen men in die bamboe een kind ontdekte van omstreeks 6 maanden oud, van de vrouwelijke kunne, met een doek gedekt en op een doek liggende. Deze doeken worden thans nog te Sekadouw door de vorsten bewaard. De eene, bruinachtig gekleurd, heet gringsing wajang, de andere, van eene lichtere kleur, soorbaik.

Ieder wilde zijne rogten op dit kind laten gelden tot

dat de Kiaij, die destijds het hoogste gezag te Spank voerde, het kind tot zich nam en opvoedde.

Het kind, dat naar aanleiding van het vorenstaande den naam ontving van **DAJANG SRI AWOUF** (bevallige prinses der wolken of uit de wolken) groeide tot maagd op en huwde met een vorstelijken afstammeling uit het rijk van Sanggouw, genaamd **ABANG TOENGAL**, die zijne vrouw naar Spank volgde en bij haar eene dochter, genaamd **DAJANG SRI BOENGA**, verwekte.

DAJANG SRI BOENGA trad in het huwelijk met zekeren te Sekadouw woonachtigen **ABANG BOEDJANG**, die zich na dit huwelijk, geruggesteund door Spank, tot vorst van Sekadouw verklaarde, in welke waardigheid hem al de staatjes langs de Kapoeas eerbiedigden.

Onder **ABANG BOEDJANG** werd Sekadouw een op zich zelf staand en onafhankelijk rijk en hij de eerste vorst daarover.

Alhoewel de besnijdenis reeds plaats vond, werd de Mohammedaansche godsdienst er toen nog niet openlijk beleden; slechts weinigen verrichtten de voorgeschreven geboden, of hielden den gebruikelijken vastentijd.

Van de vier kinderen uit dit huwelijk gesproten, werd de zoon **KIAIJ DI PATI SOEMA NEGARA** vorst van Sekadouw. Een der dochters, genaamd **NJAI RIA**, huwde met een uit het vorstenhuis te Sintang, van wien de tegenwoordige panembahan van Sintang afstamt.

De derde vorst van Sekadouw was de zoon van **KIAIJ DI PATI SOEMA NEGARA**, genaamd **ABANG KADRANG**, die den titel aannam van **KIAIJ DI PATI TIMBA BAJA**.

Tijdens de regering van dien vorst werd de Koran er ingevoerd en de Mohammedaansche godsdienst meer algemeen.

KIAIJ DI PATI TIMBAH BAJA had 5 kinderen, namelijk een zoon en vier dochters.

De zoon stierf op jeugdigen leeftijd. Een der dochters, met name **RATOE PARBA BAJA**, huwde met den vorst van Blitang, die den titel van **KIAIJ** had en alstoen dien van pangarang **NAROENG** aannam. Hij vereenigde zijn rijk met dat van Sekadouw, waar hij zich vestigde.

Eene andere dochter, genaamd **NJAI ANTA**, huwde met den vorst van Soekadana en Matan, genaamd sultan **MANGHIARAT**.

Dit huwelijk, waaruit geene kinderen werden geboren, werd door echtscheiding ontbonden en keerde **NJAI ANTA** naar Sekadouw terug. Pangeran **NAROENG** werd door zijnen zoon pangeran **AGOENG** opgevolgd, en deze weder door zijnen zoon pangeran **SOETA**.

Dit geschiedde omstreeks het jaar 1780.

Toen vestigde zich voor het eerst Chinezen in het rijk. Een andere zoon, pangeran **NATA** genaamd, begaf zich naar Blitang en voerde daar het gezag onder de suprematie van Sekadouw. Pangeran **SOETA** werd opgevolgd door zijnen zoon pangeran **KESOEMA NEGARA** en deze door zijn zoon sultan **ANOEM MOHAMAD KAMAROE DIN** (omstreeks 1830). Op gevorderden leeftijd (ongeveer 75 jaar), deed sultan **ANOEM MOHAMAD KAMAROE DIN** afstand van de regering ten behoeve van zijnen zoon pangeran **MANSOOR**, die den 5den Mei 1861 den troon van Sekadouw beklom, onder den titel van sultan **MANSOOR KESOEMA NEGARA**.

Sultan **ANOEM MOHAMAD KAMAROE DIN** overleed op den 10den November 1864 aan de cholera en sultan **MANSOOR KESOEMA NEGARA** op den 17den October 1867, zonder wettige afstammelingen na te laten.

In eene volksvergadering werd tot zijnen opvolger gekozen zijn jongere broeder **GOESTIE MEKKA**, ook genaamd **ABANG ADIN**, terwijl te gelijker tijd voorloopig en tot dat deze keuze door de Regering zou zijn bekrachtigd, onder hare nadere goedkeuring met het beheer der zaken werd belast de pangeran **MANGROE BOEMI**.

Deze volkskeuze werd op magtiging en onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal bekrachtigd, en **GOESTIE MEKKA** op den 25sten October 1869 tot vorst van Sekadouw verheven met den rang en titel van panembahan **MOHAMAD KESOEMA NEGARA**, zijnde de titel van panembahan in overleg met de bevolking gekozen, omdat het rijk van niet genoegzaam belang werd geacht om zijn vorst den weidschen titel van sultan te doen voeren en bovendien de eerste sultan zich meer eigenmagtig dan wel door de keuze der bevolking, dien titel had verworven.

De tegenwoordige vorst is de tiende, die over Sekadouw regeert.

Zij waren in opvolging:

- 1°. **ABANG BOEDJANG**;
- 2°. **KIAIJ DI PATI SOEMA NEGARA**;
- 3°. **KIAIJ DI PATI TIMBAH BAJA**;
- 4°. pangeran **NAROENG**;
- 5°. pangeran **AGOENG**;
- 6°. pangeran **SOETA**;
- 7°. pangeran **KESOEMA NEGARA**;
- 8°. sultan **ANOEM MOHAMAD KAMAROE DIN**;
- 9°. sultan **MANSOOR KESOEMA NEGARA**; en
- 10°. panembahan **MOHAMAD KESOEMA NEGARA**.

Pangeran **NATA** werd door zijnen zoon in het bestuur over Blitang opgevolgd die daarin door sultan **ANOEM MOHAMAD KAMAROE DIN** van Sekadouw werd bevestigd en van het Gouvernement den titel van pangeran **OSMAN** verkreeg. Pangeran **OSMAN** werd door zijn zoon **ABANG AJAT** opgevolgd.

Deze, door sultan **MANSOOR KESOEMA NEGARA** bevestigd, erlangde van het Gouvernement den titel van pangeran **KESOEMA AGOENG**, en werd tot dien rang in den dalem van den sultan **MANSOOR KESOEMA NEGARA** verheven. Blitang heeft dus blijkbaar na de troonsbestijging van pangeran **NAROENG** steeds onder de suprematie van Sekadouw gestaan.

Gelijktijdig met zijne optreding als vorst van Sekadouw op 25 October 1869 werd met panembahan **MOHAMAD KESOEMA NEGARA** bij sultan **ANAM** onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie eene overeenkomst gesloten, waarin de wederzijdsche regten en verplichtingen meer dan vroeger afgebakend en met de eischen en mildere begrippen van den tegenwoordigen tijd in overeenstemming gebragt werden.

Door die overeenkomst ondergaat de staatkundige verhouding van Sekadouw geen wijziging van aanbelang. Alleen heeft het Gouvernement van zijn regt als opperheer meer gebruik gemaakt door onder andere zich het regt voor te behouden (art. 4) om — dit wenschelijk achtende — in dat rijk bezetting te leggen en versterkingen of etablissementen op te rigten, en voor elke zoodanige bezetting, versterking of etablissement, behoudens billijke schadeloosstelling aan mogelijke opgezetenen, te beschikken over eene uitgestrektheid gronds van één vierkanten paal.

Bij art. 3 der overeenkomst is met opzigt tot de erfelijkheid van het leen en de opvolging in het bestuur de noodige voorziening getroffen.

Uit een politiek oogpunt werd het wenschelijk geacht den vorst als leenman de verplichting op te leggen, om den zetel van zijn bestuur op eene bepaalde plaats te vestigen en dien niet te verleggen of zelf te verhuizen zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement (art. 5).

Voorts zijn de belangen van land en volk, handel en scheepvaart en landbouw en nijverheid in het oog gehouden.

De wederzijdsche regten en verplichtingen tusschen vorst en volk, vooral met betrekking tot den oorspronkelijken bewoner, den Dajak, zijn bij het tegenwoordig contract scherper afgebakend; zijnde aan den vorst onder andere de verplichting opgelegd om te waken en te doen waken, dat van de Dajaks geen andere belasting geheven wordt dan die, waartoe zij van oudsher verplicht zijn.

Er bestonden verschillende lasten voor de Dajaks, die door dezen gedeeltelijk erkend en bij hunne invoering niet drukkend waren, maar van lieverlede door de vermeerdering der vorstentelgen bezwarender werden.

De Dajaks, die door hunne eigene hoofden bestuurd worden, zijn thans in de gelegenheid gesteld alle lasten en diensten af te koopen tegen eene jaarlijksche belasting in geld of in producten, waarvan het bedrag in overleg met den vorst, de Dajaksche hoofden en den gezagvoerenden gouvernements-ambtenaar zal worden bepaald.

Reeds lang voor de sluiting van het tegenwoordig contract was de weg van overreding door de ambtenaren in dien geest gevolgd, en betaalden de meeste Dajaksche huis-

gezinnen de zoogenaamde hazil taneman, ten bedrage van f 8 's jaars in geld of in producten.

De verhouding van de Maleijers tot den vorst had minder voorziening noodig; hunne verplichting bepaalt zich tot het opkomen bij feestelijke gelegenheden en het onderhoud van huis en prauwen van den regerenden vorst.

Het heffen van regten en verpachtingen, waaronder die der goud- en diamantmijnen, de hoofdgelden der Chinezen en alle andere inkomsten, behooren aan het Gouvernement. Aan den vorst wordt voor den afstand zijner inkomsten eene jaarlijksche schadeloosstelling van f 3080 uit 's lands kas betaalt, terwijl hij contractueel verplicht is in de behoeften der leden van de vorstelijke familie te voorzien.

Voor de bescherming der verpachtingen en tegen den clandestinen invoer en verkoop van opium en zout zijn de noodige bedingen gemaakt.

De zorg voor de politie is geheel aan den vorst gelaten, die dien ten gevolge aansprakelijk is voor de orde en rust in het rijk en met de zorg voor de opsporing der misdrijven en overtredingen belast is. Daarentegen is de rechtspraak in burgerlijke zoowel als in strafzaken tusschen het Gouvernement en den vorst verdeeld en zijn de grenzen van ieders bevoegdheid duidelijk afgebakend (artt. 16 en 17). Daar de straf van rottingslagen niet meer mag worden opgelegd, is in het belang der orde aan den politieregter — den vorst — de bevoegdheid toegekend om de straf van ten-arbeidstelling aan de openbare werken voor hoogstens drie maanden op te leggen.

Koppensnellen, slavenhandel en in- en uitvoer van slaven, zoomede rivierroof zijn verboden en is den vorst mede de verplichting opgelegd om zooveel mogelijk mede te werken tot vermindering en trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap, tot bevordering van het volksonderwijs en tot bescherming van schipbreukelingen enz., enz.

De inwendige politieke gesteldheid van Sekadouw is niet zeer gunstig; de sultan ANOEM had eenige onechte zoons, die reeds gedurende het leven van hunnen halfbroeder sultan MANSOOR een nadeeligen invloed op den gang van zaken uitoefenden.

Onder het tusschenbestuur van den pangeran MANGKOE BOEMI is het tot openlijk verzet gekomen, waarbij, zoo als meermalen wordt waargenomen, de eigenlijke rad-draaijers zich zoo schuil hebben weten te houden, dat hunne deelname aan het verzet moeilijk te bewijzen is. De rust is thans wel is waar hersteld, maar toch is de verhouding van den vorst tot zijne zooveel oudere ooms niet van dien dat zij gezegd kunnen worden eendragtig mede te werken tot het welzijn van land en volk, terwijl de pangeran MANGKOE BOEMI, op wien tijdens het verzet een moord-aanslag heeft plaats gehad, zich meer en meer aan de zaken onttrekt. Daar de vorst echter zeer meêgaande is, kan van verstandige tusschenkomst en leiding door de gouvernementen-ambtenaren hier veel goeds verwacht worden.

CONTRACT, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, namens het Gouvernement van Nederlandsch Indie gesloten tusschen CORNELIS KATER, resident der Wester-afdeeling van Borneo, en den heer van Koeboe, SJARIF HASAN BIN AL MEARCHOEM SJARIF ABDOEL RACHMAN AL IJDROES.

Nademaal door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie is ingewilligd het verzoek der bevolking van Koeboe om in plaats van haren op den 19den September 1864 overleden heer SJARIF SMAIL, met het oog op het overlijden van diens zoon en wettigen troonsopvolger, SJARIF ABDOEL RACHMAN, tot heer van Koeboe te verheffen den broeder van den overleden heer, met name SJARIF HASAN BIN AL MEARCHOEM SJARIF ABDOEL RACHMAN AL IJDROES, die sedert het overlijden van den eerstgenoemde met de waarneming van het bestuur des rijks is belast geweest;

aangezien bij de tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de voorgangers van den nu opgetreden heer van Koeboe, achtereenvolgens gesloten en thans nog vigerende contracten, de wederzijdsche regten en verplichtingen niet geheel in overeenstemming met de eischen van den tegenwoordigen tijd geregeld zijn;

Zoo is op heden den 27sten Julij 1870 onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie en uit naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement tusschen ons: CORNELIS KATER, resident der Wester-afdeeling van Borneo en SJARIF HASAN BIN AL MEARCHOEM SJARIF ABDOEL RACHMAN AL IJDROES, heer van het rijk van Koeboe, overeengekomen als volgt:

Art. 1.

Even als door zijne voorgangers blijkens de verschillende met hen achtereenvolgens gesloten verdragen steeds erkend is, verklaart ook de tegenwoordige heer van het rijk van Koeboe in overeenstemming met zijne rijksgrooten, dat dit landschap, gelegen tusschen de Soengei Boengoer en de Salat Mesjah, behoort tot het grondgebied van Nederlandsch Indie, wordende de Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, door hen allen als wettig opperheer erkend.

Art. 2.

Het rijk van Koeboe wordt in leen afgestaan aan SJARIF HASAN BIN AL MEARCHOEM SJARIF ABDOEL RACHMAN AL IJDROES, onder deze uitdrukkelijke voorwaarde, dat hij, noch zijne rijksgrooten met eenige vreemde mogendheid, hetzij Oostersche of Westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan, briefwisseling houden en geschenken of boodschappers van hen ontvangen of hun die toezenden.

De heer van Koeboe verklaart dit leen op de boven omschreven voorwaarde te aanvaarden.

Art. 3.

Bij overlijden van den tegenwoordigen heer, zal onverwijld, volgens de wetten van het land, de keuze van een opvolger plaats hebben en aan de goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie worden onderworpen.

Art. 4.

Op welke plaats ook in het rijk van Koeboe het Gouvernement in het vervolg mogt wenschen bezetting te leggen en versterkingen of etablissementen op te rigten, zal de heer van Koeboe niet alleen zulks toestaan, maar ook daartoe tegen betaling alle mogelijke hulp en bijstand verleenen, terwijl hij voor elke van zoodanige bezettingen, versterkingen of etablissementen kosteloos ter beschikking van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal stellen eene uitgestrektheid gronds ter grootte van een vierkanten paal, ter plaatse naar de keuze van het Gouvernement, behoudens billijke schadeloosstelling aan mogelijke opgezeten van den grond.

De ter beschikking van het Gouvernement gestelde terreinen zullen behoorlijk worden afgebakend en in kaart gebragt, en dergelijke gronden niet te vervreemden of te verkoopen, maar die, wanneer ze niet meer voor het beoogd doel noodig mogten zijn, weder aan het leen toe te voegen.

Art. 5.

De heer van Koeboe zal het bestuur voeren in overleg en in overeenstemming met de ambtenaren, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement daartoe aangewezen.

Het blijft aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement voorbehouden, om, zulks noodig oordeelende, ten allen tijde ambtenaren, hetzij Europeesche of inlandsche, binnen het leen van Koeboe te vestigen.

Art. 6.

Tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den heer van Koeboe zal steeds opregte vriendschap bestaan.

Art. 7.

De heer van Koeboe zal ook vrede en opregte vriendschap onderhouden met de andere vorsten van de andere rijken aan de Kapoeas en elders in de Wester-afdeeling van Borneo. Vroegere oneenigheden worden als bijgelegd en afgedaan beschouwd.

Art. 8.

De heer van Koeboe zal met regtvaardigheid regeren, het welzijn des volks bevorderen, beschermen en doen beschermen en alle handelaren die in Koeboe ten handel komen, in het bijzonder onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en wijders alle wettige en nuttige ondernemingen tot bevordering van handel, scheepvaart, nijverheid en landbouw; zullende mitsdien afgeschafte en verboden zijn alle tot nu toe mogelijk bestaan hebbende gebruiken, welke den handel in het rijk van Koeboe belemmeren.

Aan de handelaren van Koeboe wordt wederkeerig verzekerd vrije handel zoowel op plaatsen onder 's Gouvernements regtstreeksch boheer staande, als in de rijken,

welke door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als leen aan andere vorsten zijn afgestaan.

Art. 9.

Geen tollén mogen in Koeboe worden geheven.

Art. 10.

Het regt tot heffing eener billijke belasting van alle boschproducten, het *één tiende* der productie niet te boven gaande, behoort aan den heer van Koeboe.

Het regt tot heffing van alle overige belastingen, verpachtingen, hoofdgelden van Chinezen en van alle andere inkomsten, behoort uitsluitend aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 11.

De heer van Koeboe verbindt zich de door het bestuur aan te wijzen pachters der verschillende middelen te beschermen en vooral geen anderen opium in zijn rijk toe te laten dan die door den pachter in te voeren.

Eveneens verbindt de heer van Koeboe zich om niet toe te laten dat ander zout dan dat uit de verkooppakhuizen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement afkomstig, binnen zijn rijk worde ingevoerd.

Art. 12.

De heer van Koeboe zal gedurende zijn bestuur over dat leen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement genieten een vasten onderstand van *negen honderd gulden* 's jaars, onder gehoudenis om daarvan, voor zoo ver zulks niet op de bij art. 17 van dit contract omschreven wijze kan worden gevonden, de wettige afstammelingen van zijnen broeder SJARIF ISMAIL BIN AL MEARCHOEM en SJARIF ABDOEL RACHMAN AL IJDOES te onderhouden.

Art. 13.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement behoudt zich het regt voor, om voor zijne rekening ondernemingen van landbouw of mijnontginning in het rijk van Koeboe te doen aanvangen en voorzetten, of wel het regt daartoe aan particulieren af te staan; dit laatste behoudens billijke schadeloosstelling aan den betrokkene, wanneer daartoe grond bestaat.

Zijne Hoogheid belooft dusdanige ondernemingen zoo veel mogelijk te bevorderen en verbindt zich om aan Europeanen en andere Oostersche of Westersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging binnen Koeboe niet te vergunnen, zonder voorkennis of vooraf verkregen vergunning van den resident der Westersche afdeeling van Borneo.

Handelaren echter zullen in Koeboe worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun meer dan *drie maanden* voortgezet verblijf in Koeboe, door den heer van dat rijk kennis moeten worden gegeven aan het Europeesch bestuur.

Art. 14.

De heer van Koeboe zal in overeenstemming met de eerste civile autoriteiten steeds zoodanige hoogere en lagere hoofden over de bevolking aanstellen en benoemen, als de gebruiken des lands medebrengen en daarbij tevens bepalen hoe ver het gezag dier hoofden zich uitstrekt.

Art. 15.

De zorg voor de politie binnen Koeboe berust bij den heer van dat rijk, die dien ten gevolge aansprakelijk is voor de orde en rust binnen zijn rijk en zorg draagt voor de opsporing der misdrijven en overtredingen.

Voor zooveel betreft de binnen zijn rijk onder hunne eigene, door of van wege het Gouvernement aangestelde, hoofden gevestigde Chinezen, is hij bevoegd met opzigt tot die politiezorg de hulp en tusschenkomst van gezegde hoofden in te roepen.

Alle personen, die verdacht van eenig misdrijf of van eenige overtreding, waarvan de regtbanken van het Gouvernement moeten kennis nemen, binnen Koeboe zijn op-

gevat, worden door den heer van dat rijk overgegeven aan het bestuur te Pontianak.

Art. 16.

Behoudens de uitzonderingen vervat in de volgende zinsneden van dit artikel, zijn allen die zich binnen het gebied van het rijk bevinden, onderworpen aan de regtspraak van de regtbanken en registers van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Door den heer van Koeboe of door hem daartoe aan te wijzen mantries worden echter beregt de volgende overtredingen, door inlanders en met dezen gelijk gestelde personen, daarvan uitgezonderd de Chinezen, binnen het rijk begaan, namelijk: verwonding van vee; beschadiging en veronachtzaming van het onderhoud van bruggen, wachthuizen en paggers en dergelijken; het laten losloopen van vee of honden wanneer daardoor schade is veroorzaakt; het niet opkomen bij en het niet betrekken van wachten en het niet behoorlijk vervullen van andere dienstpligtigheden; het beleedigen door scheldwoorden, gebaren of hoonende uitdrukkingen, mondeling dan wel schriftelijk; alle openbare en de orde en rust verstorende vechterijen en kijverijen; alle ligte mishandelingen, die geene kentekenen van belang achterlaten; het verkoopen en ten verkoop stellen van vervalschte of bedorven en voor de gezondheid schadelijke dranken of eetwaren; alle geringe dieverijen van eetwaren of goederen, mits zij niet gepaard gaan met verzwarende omstandigheden of niet bij herhaling zijn gepleegd; het maken van nachtelijk rumoer, en voorts alle diergelijke en andere met de goede zeden of orde of de rust strijdende ongeregeldheden en overtredingen, welke vatbaar zijn voor straffen van politie en waarvan de kennisgeving niet bepaaldelijk aan een anderen regter is opgedragen.

Ter zake van deze overtredingen mogen geen andere of zwaardere straffen worden opgelegd dan of blokkarrest gedurende ten langste *drie dagen*, of gevangenis ten langste *acht dagen*, of ten-arbeidstelling aan de openbare werken gedurende ten langste *drie maanden*.

Ook spreekt de heer van Koeboe regt in burgerlijke zaken over regtsvorderingen, ingesteld tegen zijne onderdanen of anderen binnen zijn rijk gevestigde met inlanders gelijk gestelde personen, de Chinezen daarvan uitgezonderd, wanneer het bedrag in geschil niet meer is dan vijftig gulden.

Van zijne uitspraken in die geschillen is hooger beroep bij den landraad te Pontianak, wanneer de waarde in geschil hooger is dan twintig gulden.

Art. 17.

Tor voorziening in de behoeften der wettige afstammelingen van de heeren van Koeboe, en meer in het bijzonder van die van den laatsten hunner, SJARIF ISMAIL genaamd, worden door den heer van Koeboe aan hen, in evenredigheid van ieders rang, werkkring en aanzien, bepaalde gronden afgestaan, hetzij ter bebouwing, hetzij om daarvan de geoorloofde opbrengsten te genieten; buiten de grenzen dier gronden, ieder voor zoo veel hem aangaat, zal niemand hunner zich eenige heffing mogen veroorloven, wordende hierbij bepaald, dat voor het genot der gronden van Memkawang in de eerste plaats in aanmerking komen de afstammelingen van SJARIF ALOEI.

Art. 18.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zijn ook in het rijk van Koeboe tegen den wettigen koers gangbaar.

Art. 19.

In het rijk van Koeboe bestaat geen slavernij. De slavenhandel en de in- en uitvoer van slaven zijn er verboden.

Ter verzekering van de regten van zoodanige personen, die zich tot waarborg van schuld als pandeling hebben gesteld, of op eenige andere wijze pandelingen zijn geworden, belooft de heer van Koeboe te zullen waken en doen waken, dat zoo veel mogelijk in zijn rijk worde nageleefd de bepalingen door het Gouvernement van Nederlandsch Indie, met opzigt tot het pandelingschap, vastgesteld, of nog vast te stellen, te zullen tegengaan en doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van pandelingen

door den pandhouder en voorts krachtig te zullen medewerken tot de trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap binnen zijn rijk.

Art. 20.

De heer van Koeboe neemt aan alle mogelijke hulp te verleen tot wering van zeeroof en niet te dulden dat zich zeeroovers binnen dat rijk vestigen of ophouden, noch dat ingezetenen van Koeboe hen hulp verleen of hen ondersteunen in het van de hand zetten van geroofde goederen.

Art. 21.

De heer van Koeboe verbindt zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van zijn rijk in nood mogten vervallen, bijstand te verleen, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen hunner goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat iemand, wie ook, zich die toeëigene.

Art. 22.

De heer van Koeboe verbindt zich verder schepen, vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van zijn rijk mogten aandrijven of aangebragt worden, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergon dan wel ten voordeele van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen worden bewaard.

Art. 23.

De heer van Koeboe verbindt zich, ook van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrengen uit zee van goederen, onverwijld kennis te geven aan den meest nabij zijnden ambtenaar van het Gouvernement.

Art. 24.

De heer van Koeboe kan hulp- en bergloonen vorderen, die, naar mate van de moeite, door hem zelve worden begroot; van deze begrooting geeft hij onverwijld kennis aan den resident der Wester-afdeeling van Borneo. Belanghebbenden, die zich met die begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing van den Gouverneur-Generaal inroepen door tusschenkomst van dien resident.

Art. 25.

De heer van Koeboe belooft alles te zullen aanwenden om de vaccine onder de bevolking ingang te doen vinden en aan de van bestuurswege afgezonden vaccinateurs alle mogelijke hulp en medewerking te verleen, zoowel voor hun eigen transport als voor het doen opkomen en vaccineren der betrokken personen.

Art. 26.

De heer van Koeboe verbindt zich om met de middelen onder zijn bereik of te zijner beschikking gesteld, het volksonderwijs krachtig te ondersteunen en te bevorderen.

Art. 27.

De heer van Koeboe erkent, dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de heeren van dat rijk aangegaan, voor zoover die in strijd zijn met het tegenwoordig contract, zijn vervallen, en verbindt zich verder tot gewillige toetreding tot en naleving van zoodanige nieuwe voorwaarden als later door de Regering mogten worden noodig geoordeeld.

Aldus onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie overgeengkomen, geschreven in viervoud, geteekend en gezegd te Koeboe, in tegenwoordigheid der rijksgrouten, op Woensdag den 27sten Julij 1870, zijnde de 28ste dag der maand rabioel alhir van het Arabische jaar 1287.

De Resident der Wester-afdeeling van Borneo,

(w. g.) C. KATER.

Mij bekend,

De Controleur van Pontianak,

(w. g.) BLOEM.

Bekrachtigd op heden, den zevenden Julij des jaars achttien honderd een en zeventig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(w. g.) P. MIJER.

Ter ordonnantie van de Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) VAN HARENCARPEL.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) W. STORTENBEKER.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

NOTA VAN TOELICHTING op het contract met den heer van Koeboe, SJARIF HASAN BIN AL MEARCHOEM SJARIF ABD'OL RACHMAN AL IJDROES.

Kort na de stichting van Pontianak door sultan ABDOEL RACHMAN kwam een van Mampawa naar Broenai uitgeweken neef van dezen, met name said IJDROES, zich te Pontianak vestigen.

Het duurde niet lang of er ontstond tusschen de beide neven geschil over het doen van heffingen op handelsvaartuigen, meer bijzonder Chineseche vaartuigen.

Dit had ten gevolge dat said IJDROES met de zijnen de wijk nam naar de Terantang, een kleinen zijtak van de Kapoeasrivier, alwaar hij aanvankelijk eene sterke bouwde, die den eigenaardigen naam van „Koeboe” dat is versterking, verschansing, ontving.

Langzamerhand wies de bevolking dier sterke zeer aan, hetgeen said IJDROES aanleiding gaf om zich als vorst over het nieuwe landschap op te werpen en de grenzen van zijn gazag uit te breiden.

Zóó ontstond het rijkje gelegen tusschen de Simpang-Lida en Soengei Poengoer, dat den oorspronkelijken naam „Koeboe” behield.

De bevolking van dat landschap, die uit eenige honderd zielen bestaat, houdt zich voornamelijk bezig met en zoekt haar levensonderhoud in landbouw, visscherij, inzameling en verkoop van boschproducten, als: rotan, was, honig, nipa en velerlei houtsoorten, en in 't algemeen in kleinhandel, inzonderheid met Pontianak.

Door de vermeerdering der bevolking ontstonden er meerdere nederzettingen, onder anderen te Membawang, een meer noordwaarts en minder vlak gelegen strook gronds nabij de monding der rivier van dien naam en in de baai van Padang Tikar.

Al deze nederzettingen werden voortdurend door zeeroovers bezocht, met wie de vorst en de bevolking van Koeboe gezegd werden gemeene zaak te maken.

Hoe lang said IJDROES regeerde, is niet met juistheid bekend; men weet echter dat in 1822 zijn zoon SAID MOHAMAD reeds aan het bestuur was.

Met dezen sloot het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in 1823 betrekkingen, welke in hoofdzaak hierop nederkwamen, dat de heer van Koeboe, ook in de regeling van bestuursaangelegenheden, het oppergezag van het Gouvernement erkende en beloofde zich te onthouden van het aanknoopen van betrekkingen met vreemde natien, en van het doen van willekeurige heffingen van de bevolking en den smokkelhandel en den zeeroof tegen te gaan.

Said MOHAMAD stierf in 1829 en werd opgevolgd door zijn zoon SJARIF ABDOEL RACHMAN.

Onder diens bestuur evenmin als onder dat van zijn zoon SJARIF SMAIL, die hem in 1840 opvolgde, viel er iets meldingswaardigs voor.

Bij het overlijden van laatstgenoemde op den 19den September 1864 geraakte Koeboe zonder bestuur, daar de zoon van den overleden vorst, met name SJARIF ABDOEL RACHMAN, reeds vroeger naar Serawak was uitgeweken.

Terwijl deze vorstentelg aangezocht werd naar Koeboe over te komen, ten einde den troon te aanvaarden, werd de broeder van den overleden vorst, genaamd SJARIF HASAN, voorloopig met de waarneming van het bestuur belast en later, in April 1866, onder den naam van SJARIF HASAN BIN AL MARCHOEN SJARIF ABDOEL RACHMAN AL YDROES, tot heer van Koeboe uitgeroepen, nadat men daar de zekerheid had bekomen van het inmiddels plaats gegrepen overlijden van SJARIF ABDOEL RACHMAN.

Met den gekozen heer van Koeboe werd, op magtiging der Regering, door den resident der Wester-afdeeling van Borneo, C. KATER, op 27 Julij 1870 onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie een nieuw contract gesloten, waarbij de wederzijdsche regten en verplichtingen nauwkeurig zijn omschreven en welks bepalingen meer in overeenstemming zijn gebragt met de eischen en begrippen van den tegenwoordigen tijd.

Bij art. 1 van die overeenkomst verklaart de heer van Koeboe, in overeenstemming met zijne mantries (rijksgrouten), dat dit landschap, dat tusschen de Soengei Boengoer en de Salat Majak gelegen is, behoort tot het grondgebied van Nederlandsch Indie, en wordt Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, door hen als wettig opperheer erkend.

Het landschap Koeboe is dien vorst in leen afgestaan onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat hij zich onthoude van handelingen, welke op de soevereiniteits-regten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement inbreuk zouden kunnen maken.

Terwijl de heer van Koeboe aanneemt het bestuur te voeren in overleg en in overeenstemming met de ambtenaren, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aangewezen, blijft dat Gouvernement het regt voorbehouden om, zulks noodig oordeelende, ten allen tijde ambtenaren, hetzij Europesche of inlandsche, binnen dat leen te vestigen.

Gelijk voorbehoud, echter met toezegging eener billijke schadevergoeding aan mogelijke opgezetenen van den grond, is gemaakt ten aanzien van de beschikking eener uitgestrektheid gronds ter grootte van telkens *één vierkanten paal* tot het oprigten van versterkingen of etablissementen en het leggen van bezettingen.

Met betrekking tot de troonsopvolging is geen bepaalde regeling getroffen, omdat de mogelijkheid bestaat dat de te Serawak overleden zoon van den vorigen heer van Koeboe naaste wettige afstammelingen heeft nagelaten, die uit den aard der zaak meer aanspraken op den troon zouden kunnen maken dan de afstammelingen van den tegenwoordigen heer van dat rijk, die slechts een broeder van den vorigen vorst is.

Bij diens overlijden zouden alsdan tusschen zijne regt-verkrijgenden en de afstammelingen van wijlen zijn voorganger alligt botsingen ontstaan, waardoor de rust in het rijk van Koeboe zou worden verstoord.

Om dit voor te komen is het denkbeeld van *erfelijkheid* in de opvolging niet uitdrukkelijk opgenomen, maar in art. 3 van het contract eenvoudig bepaald, dat bij overlijden van den tegenwoordigen heer van Koeboe onverwijld volgens de wetten van het land de keuze van een opvolger zal plaats hebben en aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal worden onderworpen.

Voorts zijn de belangen der bevolking van den handel, de scheepvaart, den landbouw en der nijverheid in bescherming genomen, en is het tot stand brengen en bevorderen van ondernemingen van landbouw en mijnontginning tot een punt van overeenkomst gemaakt, waarbij verboden is om, zonder voorkennis en toestemming van het bestuur, tot dat einde gronden af te staan aan personen, niet behoorende tot de *inheemsche* onderdanen van het rijk.

Aan den heer van Koeboe is het *tiendregt* van alle osehproducten verzekerd, ter wijl het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uitsluitend aan zich heeft voorbehouden het

regt tot heffing van alle overige belastingen, verpachtingen, hoofdgelden van Chinezen en van andere inkomsten.

Van een hem toegelegden vasten jaarlijkschen onderstand is die vorst gehouden de wettige afstammelingen van wijlen zijnen broeder SJARIF SMAIL te onderhouden, namelijk voor zoover ze niet reeds in het genot zijn van gronden, welke hun ter bebouwing of om er de jaarlijksche opbrengsten van te genieten, zijn afgestaan.

Een regtvaardig bestuur, het onderhouden van vrede en vriendschap met naburige rijken, en zulks met ter-zijdestelling van alle bestaan hebbende oneenigheden, bescherming van de, door het Nederlandsch-Indisch bestuur, in Koeboe aan te wijzen pachters der verschillende middelen, wering van andere opium dan de door den pachter ingevoerde, en van anderen zout dan uit de gouvernementen-verkooppakhuizen afkomstig is, toegang van zeeroof, naleving der bepalingen, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in 't algemeen met opzigt tot het pandelingschap vastgesteld of nog vast te stellen, en krachtdadige medewerking tot de trapsgewijze afschaffing in Koeboe van dat pandelingschap, bevordering der vaccine en van het volksonderwijs, — het zijn alle verplichtingen, den heer van Koeboe contractueel opgelegd.

Voorziening in de overeenkomst tegen het koppensnellen werd niet noodig geacht, omdat dit verfoeielijk bedrijf in Koeboe, dat eene Maleische nederzetting is, niet bestaat.

Wel kwam het echter wenschelijk voor om in het contract op te nemen het verbod van den slavenhandel en den in- en uitvoer van slaven, en bepalingen tot wering van strand- en rivierroof, tot het verleen van hulp aan schipbreukelingen en gestrande schepen en vaartuigen, en tot berging van aangespoelde goederen.

Ook met opzigt tot de uitoefening van politie en justitie zijn de wederzijdsche regten veel nauwkeuriger afgebakend dan vroeger.

Krachtens art. 11 alin. 1 van het contract berust de zorg voor de politie binnen Koeboe bij den vorst, die dien ten gevolge aansprakelijk blijft voor de orde en rust binnen zijn rijk, en zorg draagt voor de opsporing der misdrijven en overtredingen.

Men ging hierbij uit van de meening dat, wanneer de vorst aansprakelijk gesteld wordt voor de rust en orde in zijn rijk, hem billykerwijze ook dezelfde regtsmagt toekomt, die overal in Nederlandsch Indie, waar het Gouvernement regtstreeks gezag voert, is opgedragen aan den politieregter, opdat hij over niet minder middelen, ter handhaving der politie, kunne beschikken, dan het Gouvernement overal noodig heeft, waar het zelf het bestuur geheel in handen heeft.

Met opzigt tot de politiezorg voor de binnen Koeboe onder hunne eigene, door of van wege het Gouvernement aangestelde, hoofden gevestigde — echter niet zeer talrijke — Chinezen, kan de heer van Koeboe de hulp en tusschenkomst dier hoofden inroepen.

De overtredingen, welke ter beregting van den vorst, of zijne mantries staan, worden, even als de daarvoor gestelde straffen, in het contract vermeld.

De regtspraak van den vorst in burgerlijke zaken betreft alleen die regtsvorderingen die ingesteld worden tegen zijne onderdanen of andere binnen Koeboe gevestigde met inlanders gelijkgestelde personen — de Chinezen daarvan uitgezonderd — en die over geen grooter bedrag dan vijftig gulden loopen. Is de waarde in geschil boven de twintig gulden, dan is van 's vorsten uitspraak hooger beroep bij den landraad te Pontianak toegelaten.

Overigens zijn allen die zich binnen het rijk van Koeboe bevinden aan de regtspraak van de regtbanken en regters van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement onderworpen.

Een belangrijk punt, dat bij het sluiten van het contract ten genoegen der betrokken partijen is geregeld, betreft de lang in onderzoek verbleven quaestie, of het landschap Membawang al dan niet een aanhoorigheid van Koeboe is.

Zoo als boven is opgemerkt is Membawang oorspronkelijk eene Koeboesche nederzetting en werd de broeder van den toenmaligen heer van laatstgemeld rijkje, met name SJARIF ALOE BIN AJDROES, met het beheer over het nieuwe landschap belast, onder den titel van heer van Membawang.

Van lieverlede schijnen geschillen te zijn gerezen omtrent de magtsbevoegdheid dezer beide heeren, welke geschillen

in 1833 door den toenmaligen waarnemenden resident der Wester-Afdeeling van Borneo, RITTER, beëindigd worden door de uitvaardiging op den 9den Januarij van dat jaar, van een bevelschrift volgens hetwelk het landschap Membawang een integrerend deel van Koeboe uitmaakt.

Eerst in de laatste jaren werd tegen die beslissing in verzet gekomen door den tegenwoordigen heer van Membawang WIN-CHALID BIN ALOEI AL IJDROES en zijn zoon MOHAMAD BIN CHALID, die bij herhaling hunne onafhankelijkheidsregten trachten te betoogen.

Het kwam der Indische Regering na onderzoek echter voor dat geen enkele afdoende grond bestond om de juistheid der in der tijd door den resident RITTER genomen beslissing in twijfel te trekken, weshalve die beslissing gehandhaafd werd, behoudens verzekering aan de afstammelingen van den eersten heer van Membawang van het voortdurend genot in apanage van dat landschap.

Hierin is aan het slot van art. 17 van het contract voorzien.

Overeenkomsten met inlandsche Indische Vorsten.

VERSLAG DER COMMISSIE.

N° 6.

VERSLAG DER COMMISSIE, uitgebragt in de zitting der Tweede Kamer van de Staten-Generaal van den 11den December 1871.

Ter voldoening aan art. 44 van het Regeringsreglement van Nederlandsch Indie zond de Minister van Kolonien bij brief van 18 September jl. aan de Kamer vier overeenkomsten met inlandsche Indische vorsten gesloten, vergezeld van evenveel Nota's van Toelichting. In de zitting van 21 September jl. in handen eener Commissie gesteld ten fine van onderzoek, ontstond over de opvatting harer taak verschil van meening in den boezem dier Commissie. De minderheid wilde in navolging harer voorgansters een kort resumé der tractaten geven, vergezeld van de bemerkingen waartoe sommige bepalingen aanleiding gaven. De meerderheid achtte een en ander overbodig en verlangde in geene beschouwingen hoegenaamd te treden, op grond dat genoemde tractaten, naar hare meening, daartoe geen aanleiding geven.

Dien ten gevolge heeft de Commissie de eer aan de Kamer voor te stellen de overgelegde stukken aan te nemen voor kennisgeving.

Aldus vastgesteld den 11den December 1871.

VAN NISPEN VAN SEVENAER.
NIERSTRASZ.
MIRANDOLLE.
GEVERS DEYNOOT.
TAK.

